

NAAMAARTARNEQ

pillugu suna
nalunngiliuk?

Hvad ved du om

SNIFNING?

Naamaartarneq pillugu suna nalunngiliuk?

Quppersakkami matumani siunertaq tassaavoq arrorsaatinik gassinillu atornerluinermi, tassa naamaarnermi meeqqanut inuusuttunullu kingunerluutaasinnaasut pillugit angajoqqaanut paasisutissiinissaq ilisimatitsinissarlu. Kiisalu quppersakkami matumani tamanna pillugu kinguneqarluartumik oqaloqatigiinnermik angajoqqaat aallartitsisinnaanerat pillugu paasisutissiisoqarluni.

Ajoraluartumik naamaartarneq Kalaallit Nunaanni atugaasorujussuuvoq, misissuinerillu takutillugu inuusuttut 16-it sinnerlugit ukiullit 20 %-ii naamaarnermik misiliisimasut. Tamatuma saniatigut misissuinerit takutillugu inuusuttut, imigassamik allanilluunniit aangajaarniutinik atornerluisuusunik angajoqqaaqartut, naamaartalersinnaanerit marloriaammik annertunerusartog. Ajortut naaffeqanngitsut unitsinnissaanut piffissanngorpoq. Inersimasut tamarmik inuusuttut naamaartartut ikilisinneqarnissaannut akisussaaffeqarput.

Naamaartarneq inuusuttumut ulorianarluinnarpoq, qaratsamik ilisimajunnaartitsisinnaammat, uummatip tillerneranik akornusiisinnaammat tassanngaannartumillu toqussutaasinnaalluni. Taakku saniatigut inuusuttoq annertuumik qaratsamigut allatigullu innarluuteqalersinnaavoq soorlu aallussisinaanera eqqaamasaqarsinnaaneralu ajoquserlugit.

Inuusuttup nammineerluni inuusaasissani toqqartarpaa, ki-sianni inuusuttup ajunngitsumik sammiveqarnissaanut aamma nammineq isumaginnilernissaanut paasitilluarnissaanullu pitsaasunik toqqammavissiisinnaavugut.

Naamaartarneq sunaana?

Naamaarneq tassaavoq aangajaarniarluni akuutissat arrorsaatiillu aalaannik toqunartunik najuussuinerlut taaguut.

Naamaarutaasinnaasut ulluinnarni tunisassiani arlalinni nassaassaapput, soorlu:

- Lightergas, benzin aamma liimmit ilai.
- Hårlakkit, deodorantit aamma silaannarissaatit qillertuusaniittut ilai.
- Lakkit, qalipaait imerpallasaatillu ilai.

Gassinik arrorsaatilluunniit inuussuttoq najuussiguni imigasartorsimanermut eqqaanartumik aangajaalissaaq. Naamaarnerlu ulorianarnerujussuavoq. Aangajaarneq minutsit 5-45-it akornanni siviussuseqarsinnaavoq aamma inuussuttoq qiimmassimaartutut misigisinnaavoq, isumaqanngitsunik oqalulluni, uissangulluni aamma uppeqqaalerluni. Ilai kamajalersinnaapput peqqarniilerlutillu. Aangajaareernermini inuussuttoq perusuissaaq, qasoqqalluni aamma aqagutaartutut misigisaqarluni: niaqorlulluni, meriangulluni meriarsinnaallunilu. Naamaarneq toqqissisimangitsumik sinitsitsisinnaavoq oqimangertitsillunilu. Amerlanertigut kingunitsianngua naamaaqqittoqartarpoq kingumut aangajaarnissaaq anguniarlugu kingunipiluilu kinguartinniarlugit.

Aarlerinartunut ilisarnaatit

Inersimasut amerlanertigut inuusuttoq naamaarnermit aangaarnermik sunnerneqarsimanerpaaffiani takuneq ajorpaat. Naamaarnermik atuisuunertik angajoqqaaminnut amerlanertigut inuusuttut isertuuttarpaat aamma inuusuttut toqqaannartumik aperineqarunik atornerluisuunertik miserratigisarpaat. Inuusuttup pissusaa allanngorsimappat inuusuttumik oqaloqateqarnissamut tunngavissaqarluarpoq makkua takussaappata:

- Nualernermut eqqaanartut: quersorneq, isit qingallu kuuineraleneri.
- Qasuneq, niaqorlunneq nererusussuseqannginnerlu.
- Appillerneq aamma qingap qanillu eqqaani qaannerit.

Inuusuttup angalaartarfiata eqqaani lighterit ataasiartakkat, serpalittaatit qerlertuusat imaluunniit arrorsaait puukui imaqanngitsut nassaarigussigit tamaani inuusuttut naamaartarsimasinnaapput. Puiaasat qorluini kiisisoqarsimaneranik ersittoqarpat qularnanngilluinnartumik naamaarnermi atorneqarsimassapput.

Oqaloqatigiinneq qanoq aallartinneqassava?

Inuusuttumik ullut tamaasa ajunngitsumik oqaloqateqartar-neq pingaarpoq, taamaaliornikkut ajornartorsiutit atornerlui-nerillu ajunnginnerpaamik pitsaalioneqarsinnaammata. Inuu-suttup naamaarnermik naaggaarnissaanut piareersarnissaa-nut iliuseqarsinnaavutit:

- Inuusuttoq paasitiguk naamaartalernissaa piumangikkitt.
- Inuusuttup isiginninnera isumaalu tusarnaakkit isiginninne-rilu akueralugit. Ataqqinninneq oqaloqatigiinnermi malun-nassaaq inuusuttullu tutsuiginartuunini misigissallugu.
- Naamaartar-neq pillugu inuusuttup isumaa pillugu oqaloqa-tigiuk. Tatinnittar-neq (ilanit pinngitsaalisasaarneq) tatisisar-nerit qanorlu qaangernissaat oqaloqatigiissutigisigit.
- Naamaartarnerup timikkut, tarnikkut inooqatigiinnermilu ajoqusiilluni kingunerisinnaasai pillugit inuusuttoq oqalut-tuuguk.
- Oqaloqateqarnerunissamut, inuusuttumut ammallutit ne-gerooruteqarit piareersimagillu pisariaqartitsippat ikiorne-qarnissamik.

Inuusuttoq naamaartarnermik misileereersimalluni ilinnut oqaluttuarpat pingaarpoq eqqissisimanissat naveersinnginnissallu. Naveersineq kinguneqarluartumik oqaloqatigiinnermik kinguneqarneq ajorpoq. Paarlattuanilli inuusuttoq oqaloqatigissavat makkulu apeqqutigalugit:

- Inuusuttoq sooq taamaaliorpa? Sunalu anguaa?
- Inuusuttup kikkut ilagalugit naamaarsimava aamma qanoq akulikitsigisumik naamaartarpat?
- Inuusuttoq atuarfimmi sunngiffimmilu qanoq ingerlalluarteriginersoq apersuutigiuk.
- Atornerluinermi ajoqutaasinnaasut pillugit oqaloqatigiigitsi tamannalu pillugu inuusuttup eqqarsaatai tusarnaarlugit.

Aamma qanoq iliorsinnaavunga?

Inuusuttup ikinngutaasa angajoqqaavinik oqaloqateqarneq isumassarsiatsialaavoq. Aamma angajoqqaanik ataatsimiisitsinermi qaqinneqarsinnaavoq, taamaalilluni naamaartarneq aamma aanngajaarniutunik allanik atornerluineq akerlilerniarlugu atuarfik angajoqqaallu peqatigiillutik qanoq suleqatigiissinnaanerat erseqqissumik periusissiorlugu.

Nammineq ileqqut

Ukiut inuusuttuaraaffiusut inuusuttumut atoruminaatsuupput. Assigiinngitsorpassuit timaanni qarasaannilu allanngorput. Nammineq aalajangiisusaapput, suut eqqortuunerat kukkusuunerallu ilinniassavaat, kiisalu toqqaanerminnut akissusaassallutik. Inuusuttut angajoqqaatik, qatanngutitik inersimasullu allat malitassatut isigisarpaat taakkulu pissusilersorneri nammineq najoqqutassamittut atortarlugit. Taamaattumik inuusuttumut pitsaasumik maligassiuisuunissaq namminerlu naamaarnermik aamma aanngajaarniutinik allanik atornerluisuunneginnissaq.

Ajoqusiinerit

Naamaarnej ulorianartuuvoq, tassa qanoq ilinerani ilinnut aqussinnaanerpit aamma qanoq ilinerani annertuallaamik pisi-manerpit akornanni assigiinngissutaasoq annikitsuararsuummat, taamaalillutillu aqutsisinnaajunnaarlutit. Taamaalilluni annertuallaamik najuussisoorsinnaaneq imminullu ajoqusersinnaaneq pisinnaavoq allaat toqussutaasinnaalluni.

Naamaarnerup kingunerisaanik aalanerit qajannarsineranni qaratsallu sunnerneqarnerani imerpalasunik ikuallajasunik inuusuttoq passussisinnaavoq. Tamanna angallannermi ajoqusernermik kinguneqartitsisinnaavoq. Taakku saniatigut innermik atuineq peqatigisaanillu naamaarluni uutitertoqarsinnaavoq qaartoorluniluunniit. Arrorsaait assut ikuallajasuupput.

Naamaarnikkut anersaartorneq unitsinneqarsinnaavoq annertuallaamik inuusuttoq naamaarsimaguni ipisinnaavoq.

Naamaarneq aamma uummatip tillertera akornusersinnaavaa tassanngaannartumillu uummat unitsissinnaallugu. Inuusuttup uummarteqqinnissaa iluatsinneqarpat inuusuttoq qaratsamigut annertuumik ajoqusersimasinnaavoq.

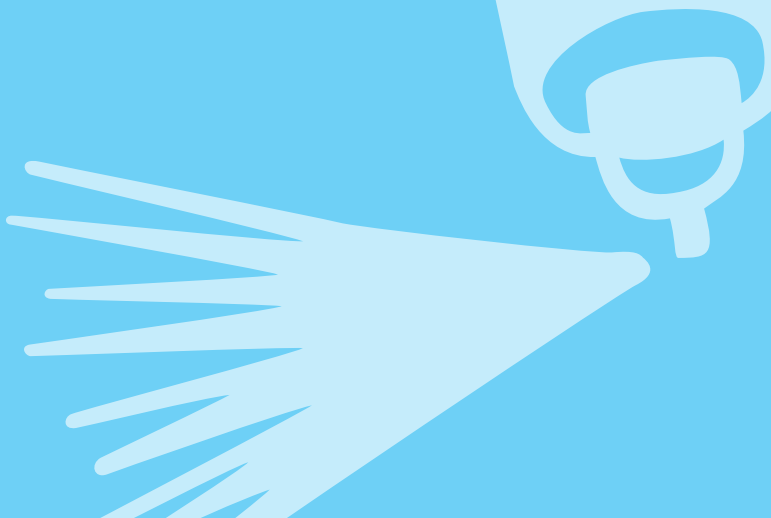
Taakku saniatigut sivirusumik atornerluineq aallussisinnanermut eqqaamasaqarsinnaanermullu ajoqusiisinnaavoq. Naamaakkap qaratsap ipiutaasartai ajoqusersinnaavai atavartumillu ajoqusiisinnaalluni, pingaartumik inuusuttumut imikkut ulorianarluni, tassa qarasaq 20-30-inik ukioqalernissap tungaanut suli ineriartortarmat. Aamma tingukkut, tartukkut patikkullu ajoqusiisinnaavoq. Najussat ilai kræfteqalersitsisinnaapput, taakkununga ilaavoq motorinut benzina.

Naamaarneq imigassamik, sianiutigissaatinik imaluunniit hashimik akuneqarpat sunniutaasoq takorlooruminaassinnaavoq annertooujussuarmillu ajoqusiisinnaalluni.

Kikkut tamarmik akisussaaffeqarput

Inuusuttut akornanni naamaartarnerup unitsinnissaanut inersimasut tamarmik akisussaaffeqarput. Inuusuttoq naamaartoq paasigukku oqartussanut nalunaaruteqarnissamut pisussaaffeqarputit. Tamanna Inatsisartut peqqussutaat nr. 1, 15. april 2003-meersumi, § 5-imut naapertuuppoq: "Kinaluunniit meeqqamik peqqissutsimigut ineriartornermigulluunniit navianartorsiortinneqarluni atugaqartinneqartumik paasisaqaruni kommunalbestyrelsimut nalunaaruteqarnissaminik pisussaaffeqarpoq."

Pissarsiffiusut / Kilde:

www.sundhedsstyrelsen.dk

www.sundhed.dk

www.peqqik.gl

www.stofinfo.sst.dk

© Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Departementet for Sundhed og Infrastruktur 2014,

www.peqqik.gl

Layout: www.tita.gl

Naqinneqarfia/Tryk: www.monibrix.com